

Rom 3, 18

18: Gudsfrykt er det ikke for deres øyne.

Forkast Gud, hans hellige vilje og nærvær. Har en gjort det, så ser en ikke noe som helst ondt hos seg selv. Det blir ikke lenger noe som er synd. At hele verden lever i en falsk fred, det har bare denne ene grunn: Gudsfrykt er det ikke for deres øyne. Disse ordene er tatt fra Sal 36: 2. Og med dette avslutter apostelen sin skildring av menneskenes fordervelse. Det er det indre, selve ugudeligheten, han både begynner og slutter med. For å bevise at "det er ikke én rettferdig, ikke en eneste" (v. 10), begynner han med ordene fra Skriften om at "det er ikke én som er forstandig og søker Gud", og slutter med disse ordene: "Gudsfrykt er det ikke for deres øyne". Gudsfrykt er at en holder Gud for stor, hellig og rettferdig i sine dommer, og derfor frykter for å gå imot hans bud, frykter for at der er noe i hjertet, eller i våre ord og gjerninger, som er imot hans vilje.

Hvis en ikke lever på denne måten, med den veldige og hellige Gud for øye, da får hele syndelivet utfolde seg. Da får onde tanker, ord, gjerninger og begjær utfolde seg ubemerket i ens liv. En har ingen følelse av at det er galt, ingen kamp eller strid imot det. Det er dette Skriften kaller å være ugudelig. "Den ugudelige sier med hovmodig mine: Han hjemsøker ikke! Det er ingen plass for Gud i alle hans planer" (Sal 10: 4). Det er jo et forferdelig resultat av vårt syndefall, at mennesker som både tror og opplever at det finnes en allmektig Gud som er oss nær, likevel ikke frykter for å gjøre ham imot, men tvertimot lever livet som de selv har lyst, på tross av at de kjenner Herrens bud og dommer.

Slik er altså alle mennesker av naturen. Apostelen har nå avsluttet sin stadfestelse av dette. Det første kjennetegnet i denne hans beskrivelse av menneskene, var (v. 11-12) hjertets mørke, forakt for Gud og udugelighet til det gode. Det andre (v. 13-14) var de onde og skadelige ordene. Det tredje (v. 15-17) var de onde og skadelige gjerningene, og det siste (v. 18) har sammenheng med det første, og går ut på at "Han (Gud) hjemsøker ikke". Når en betrakter hele dette bildet av menneskene, så har en grunn til å istemme med profeten: "Hvert hode er sykt, og hvert hjerte er svakt. Fra fotsåle til hode er ingenting helt. Her er bare sår, skrammer og åpne sår" (Jes 1: 5-6).

Når så dette er bevist, da må tiden nå være inne til å tale om hva loven skal være til, og deretter om det eneste middel som finnes til frelse for fortapte skapninger: Gjenløsningen i Kristus Jesus. Dette tar nå Paulus opp i de følgende versene.

Rom 3, 19

19: Men vi vet at alt det loven sier, det taler den til dem som er under loven, for at hver munn skal lukkes og hele verden bli skyldig for Gud.

I dette verset sier apostelen med klare ord hva Guds egentlige hensikt er med loven. Å, om hver sjel som søker frelse, ville legge nøye merke til det som forkynnes her! For et lys over alt Guds ord dette ville føre til! Her sier apostelen uttrykkelig at det store hovedmålet med alt det Gud sier i hele loven, det er ikke at vi gjennom lovens gjerninger skal bli rettferdige, og heller ikke på den veien hellige. Nei, det som Gud vil virke gjennom alt det han taler i loven, det er at vi skal overbevises om vår synd og skyld overfor Gud - at hver munn skal bli lukket og hele verden bli skyldig for Gud.

I det foregående har apostelen bevist at alle mennesker er under synd, at overfor Guds lov er ingen rettferdige, ikke én eneste. Og han har brukt Skriftens ord til å stadfeste dette (v. 10-18). Men så stilles vi naturlig nok overfor spørsmålet: Hva er da Guds hensikt med loven, når det ikke er noe menneske som er, eller kan bli, rettferdig overfor dens krav? - I tillegg har vi jødene som tolket det dithen at slike harde beskrivelser av menneskene, som finnes i de bibelstedene det er referert til, umulig kunne være rettet mot dem, som jo hadde Guds ord og var et helligere folk. De mente det måtte bare gjelde hedningene, som levde et vilt og grovt syndeliv. Apostelen tar først opp sistnevnte forhold:

Men vi vet at alt det loven sier, det taler den til dem som er under loven. Like foran har han nå altså oppsummert den sønderknusende beskrivelsen av menneskene. Så fortsetter han straks sammenhengende: "Men vi vet at alt det loven sier" osv. For med loven menes her, som så ofte, hele Det gamle testamente*, som vi snart skal kommentere nærmere. Meningen er følgende: Dette er Den Hellige Skrifts vitnesbyrd, at "det er ikke én rettferdig ... Alle er veket av" osv. Men vi vet, dvs. at dette er åpenbart for alle. Og så fortsetter Paulus: at alt det loven sier, - alt det som deres hellige skrift inneholder -, det taler den til dere jøder som loven er gitt til. Derfor må også de bibelord som det refereres til her, gjelde dere, ja først og fremst dere som jo har loven (egentlig: som har den lovens forfatning) som disse skriftene inneholder. Konf. kap. 2: 12-13.

[* Som en noen steder vil finne, kalles hele Det gamle testamente for loven, og Det nye testamente for evangelium. Dette har sin bakgrunn i det grunnprinsipp at en gjenstand gis navn etter det som er hovedbestanddelen i gjenstanden. F. eks. kaller vi det et steinhus, på grunn av hovedmaterialet i huset, selv om det også finnes mye annet materiale enn stein i det samme huset. På samme måte er det også i Det gamle testamente mye annet enn bare loven, og i Det nye testamente også mye av loven. Men hovedinnholdet bestemmer altså betegnelsen.]

Men uttrykket "er under loven" har også en betydning som gjelder til alle tider, også for oss kristne. Det er når uttrykket brukes som motsetning til å være under nåden (kap. 6: 14). At en "er under loven" betyr da at en med sitt innvortes menneske, sin samvittighet, sin tro og sitt håp om frelse, er under loven, dvs. søker sin frelse, sin rettferdighet og helliggjørelse gjennom lovens gjerninger. Det er dette apostelen kaller for å "ha gjerninger", eller "holde seg til lovgjerninger" (Rom 4: 4, Gal 3: 10). Ordene i vår tekst: "alt det loven sier", inkluderer også lovens dommer og forbannelse, som dermed

også rammer disse som "er under loven". De får altså ingen nåde - bare etter fortjeneste! (Rom 4: 4-5, Mat 20: 10-16). De jødene som apostelen her først og fremst taler til, var i denne betydning under loven. Nettopp fordi de satte sitt håp til at de skulle bli rettfærdige gjennom lovens gjæringer, er det at Paulus bruker så mye av brevet til å frata dem dette håpet, og bevise at også de med alle sine fortrinn, var "under synd" og Guds rettfærdige dom. Når han på denne måten har bevist at de ord fra Skriften som er sitert, i særdeleshet må gjelde dem som hadde loven, går han så videre med å besvare spørsmålet om: hva er det da loven skal være til, når den ikke kan gjøre noe menneske rettfærdig og salig?

Og da gir han oss denne særdeles viktige og dyrebare forklaringen, at loven skal virke "at hver munn skal bli lukket og hele verden bli skyldig for Gud". Spørsmålet som alt dreier seg om er: hvordan skal et menneske bli frelst, bli rettfærdig innfor Gud (v. 20-24)? I den saken har loven ikke noe annet mål, ikke noe som helst annet den skal virke, enn å gjøre mennesket skyldig, tynget av sin synd, og nådesøkende. Loven skal overbevise mennesket om hvordan det er gjennomsyret av synd, og dermed er under fordømmelse. Loven er en regel for et rett liv, en guddommelig rettesnor for alt det som er godt. Men til å oppnå frelse har loven ingen annen hensikt enn, som apostelen sier her, at denne guddommelige rettesnor viser vårt avvik, våre lovbrudd innfor Gud. I det følgende, vers 20, forklarer han at etter syndefallet er det ikke noe menneske som kan oppfylle denne hellige rettesnor slik at det kan stå rettfærdig overfor Gud.

Men om dette er lovens absolutt viktigste mål, så står det likevel fast at menneskene skal rette sitt liv etter lovens guddommelige regler. Dette av to grunner. Først for at loven kan få virke det samme på alle de vantro menneskene, som den borgerlige loven og dens straff: avholde dem fra grove synder og bevirke et bedre liv. De ufrelste, såvel som hedningene, kjenner tross alt ofte at loven taler til dem. De respekterer den og frykter for dens straff. Dernest har loven sin betydning som den gode levnetsregel også for de troende. Gjennom nåden har de fått en villig ånd, og gjennom denne hellige rettesnor kan de alltid vite hva det er Gud elsker eller hater, hva som er godt og hva som er ondt. Men straks spørsmålet dreier seg om hvordan vi blir frelst, blir rettfærdige innfor Gud, da tjener bare loven til å knuse og fordømme menneskene, gjøre dem elendige så de strekker seg etter nåden. Noe mer har Gud Herren aldri tenkt loven skulle kunne utrette til vår frelse.

For at hver munn skal bli lukket. Uttrykket "for at" sikter mot et mål, en hensikt. Apostelen sier her at Herren Gud nettopp har hatt denne hensikt, dette mål med loven, at det falne menneske gjennom denne hellige rettesnor alltid skulle ydmykes innfor ham, og tvinges til å bøye seg for hans nådestol. Herren har aldri ment at menneskene etter syndefallet skulle kunne stå rettfærdig overfor hans lov. Hvis det skulle kunne vært mulig, så hadde han selvfølgelig aldri gitt sin elskede Sønn inn under loven til en blodig død i vårt sted. Nei, sier apostelen, lovens hensikt er at hver munn skal bli lukket og hele verden bli skyldig for Gud. Det samme sier han i Rom 5: 20: "Men loven kom til for at fallet skulle bli stort. Men der synden ble stor, der ble nåden enda større".*

[* Originalteksten: Men lagen kom också in, på det att överträdelserna skulle överflöda. Men varest synden överflödade, der överflödade nåden ännu mer.]

Så kan en innvende at det som her er sagt, må gjelde loven i dens egentlige betydning, nemlig den moralske loven i de ti budene, men at dette verset handler om hele Det gamle testamente og datidens forfatning etter loven, som tidligere omtalt. Men da skal vi merke oss at det er nettopp derfor Det gamle testamente benevnes som loven, fordi det er så fullt av Guds lover, forskrifter og forbud, som alt sammen egentlig er videreføring av de ti bud. Når en unntar seremonialloven, som var et speilbilde av Kristus og hans rike (Heb 8: 5, 9: 10-11), så går alt sammen ut på å utlegge og innskjerpe Guds hellige vilje, slik vi finner den konsentrert i de ti bud. Alle de forordninger vi finner for det jødiske samfunn, alle beretninger om gode eller onde mennesker, alle Guds straffedommer, alle forbud og løfter - alt viser oss Guds hellige vilje. Alt sammen forkynner Guds lov. Det opplever vi også når vi leser alt dette. Det taler til oss, stikker og brenner i vår samvittighet. Det holder Guds hellige vilje og krav opp for øynene våre.

Og alt dette som viser oss Guds hellighet, Guds vilje og Guds krav, Guds vrede over synden, Guds velbehag over det gode, er alt sammen loven. På denne omfattende måten, og gjennom levende eksempler, har Herren hatt som mål å anskueliggjøre sin lov, for om mulig å stanse opp vårt flakkende hjerte, så vi skal kjenne hans vilje i alle mulige forhold i livet. Og målet i alt er å føre oss igjennom til frelse. Men det målet når vi aldri uten at Herrens krav og dom virkelig treffer oss, så vi forskrekkes, utmattes, og blir nedslåtte syndere innfor ham.

Hver munn skal lukkes. Dette uttrykket er meget talende. Det er beskrivelsen av et menneske som først, overbevist om sin rettferdighet, av all makt har forsøkt å forsvare sin sak. Men som endelig er blitt så overbevist om at det er skyldig, at det ikke har ett eneste ord mer å si til sitt forsvar, men til slutt bare står der totalt stum, må anse seg skyldig, og bare ta den dom all rettferdighet tilsier. Slik gikk det til slutt med Job. Herren Gud lukket hans munn så han bare måtte utbryte: "Hva skulle jeg svare deg? Jeg legger min hånd på min munn" (Job 39: 37). Og slik sier apostelen det skal gå med hver eneste én - vår munn må bli lukket.

Legg nøye merke til dette! Her har vi igjen et bevis på at det ikke finnes noe menneske som ikke er straffskyldig. For hvis det bare var ett eneste menneske som fullkomment oppfylte Guds lov, så skulle ikke munnen lukkes på det mennesket. Da hadde det jo noe å si til sitt forsvar. Ja, var til og med rettferdig og behøvde ikke nåden. Men slik stiller altså ikke saken seg for noe menneske, sier apostelen. Innfor Gud skal hvert menneske måtte slå sine øyne ned, fordi det har syndet mot hans lov. Vår munn skal bli lukket.

Og hele verden bli skyldig for Gud. Legg igjen nøye merke til dette: "hele verden". Hele verden, alt som har navn av menneske, til alle tider og slekter, uansett religion-tilhørighet eller ikke, kristne såvel som hedninger. Alle skal de overfor Guds lov måtte erkjenne seg skyldig til den samme dom: Skyldig for Gud! Eller hvem skulle kunne unntas? Det kan ikke være hedningene. For selv om de ikke har Guds skrevne lov, så har de likevel syndet mot Guds røst i deres samvittighet. Det kan heller ikke være jødene. For de har Herrens lov skrevet konkret for sine øyne, og mangler dermed i ennå større grad enhver unnskyldning for sine synder. Det kan ikke være de kristne. For ikke bare har de Guds skrevne lov, men de har den også åpenbart i evangeliets lys, og står under alle de forpliktelser som denne rike nådestand medfører. Ikke en gang de troende er altså unntatt, for før de ba om uforskyldt nåde, hadde de allerede overfor loven bekjent seg skyldige for Gud. Der er ikke noen mennesker som kjenner på synden så sterkt som de som har Guds Ånd i sine hjerter, og derfor stadig blir tuktet.

En slik omfattende betydning har derfor uttrykket "hele verden". Det inneslutter ethvert menneske. Enhver må overfor loven erkjenne seg "skyldig", dvs. skyldig under Guds dom. Ordet for "skyldig" betegner et menneske som overfor en domstol er blitt overbevist om skyld, og skyldig til den dom som loven uttaler for dennes konkrete skyld. Og slik er det hver og en skal kjenne sin tilstand overfor Gud - innfor hans øyne som ser det mest hemmelige, ser menneskets mest skjulte tanker, begjær og alt som rører seg i sinnet. Ja, som ennå mer kjenner alle dine ord og gjerninger. Han som med de øyne som ser absolutt alt, og følger deg hvert øyeblikk. Han som er Den Allmektige, som i tid og evighet kan hjemsóke synderen. "Ham som har makt til å slå ihjel og til deretter å kaste i helvete" (Luk 12: 5). "Skyldig for ham", det skal bli hvert menneskes erkjennelse, stilt overfor loven.